

L'ESCÀNDOL DEL TRANSPORT DE RESIDUS NUCLEARS A L'ALEMANYA FEDERAL

La màfia nuclear

Amb el suborn de directors, enginyers i controladors s'ha descobert el major escàndol de la indústria nuclear alemanya. Residus nuclears amb etiquetatge fals, entre els quals hi ha plutoni, han estat passats il·legalment per les fronteres i transportats arreu del país.

Josep Pont (Alemanya)

L'escàndol va començar quan, a principis d'abril del 1987, l'empresa dedicada al transport de residus nuclears **Transnuklear** —TN— feia una denúncia en la fiscalia de Hanau contra desconeguts, sota la sospita de desfalcs i malversació de fons de l'empresa. Poc després, cinc gerents n'eren acomiadats.

L'afer es fa públic quan uns dies després es descobreix que es tractava de diversos milions de marcs i que, a més,

«Impedeix el transport de residus nuclears a Wendland».

empleats d'algunes centrals nuclears del país hi estaven involucrats. No era clar, encara, si aquest desfalcs s'havia fet amb interès per a l'empresa o si responia a interessos particulars.

L'escàndol s'estén a tota la indústria nuclear de la República Federal, quan es descobreix que desenes d'enginyers, molts d'ells responsables de seguretat en diverses centrals nuclears i companyies elèctriques, han estat subornats

per directius de **Transnuklear**. Presumptament, només es tracta d'assegurar contractes a càrrec de l'empresa en el transport de residus nuclears.

A finals d'abril hi ha una onada d'acomiadaments en la companyia d'electricitat **Preussen-Elektra**, de Hannover —la segona companyia d'electricitat del país— i en la direcció de TN. Segons es fa públic, els acomiadats havien rebut dins de *caixes negres* de **Transnuklear** valuosos regals, com ara automòbils, o *alegres nits de bordell*.

Acabat l'estiu, els mitjans de comunicació informen que el 21 d'octubre del 86 es va produir un accident en un camió de TN que transportava residus nuclears des de la central nuclear de Krümmel —RFA— fins a la planta de reprocessament de Mol a Bèlgica, amb càrrega falsament declarada. Dos directius belgues hi apareixen presumptament subornats. Posteriors indagacions de la fiscalia belga aclareixen que a Mol, i arran dels suborns, han estat tractats il·legalment materials altament radioactius procedents de l'Alemanya Federal, als quals s'ha reduït, simplement, el volum. Després de detencions posteriors a Alemanya, es produeix el segon suïcidi: l'apoderat de **Transnuklear** es talla les venes en la cel·la on estava empresonat.

A mitjan desembre es fa públic que TN ha transportat il·legalment diversos centenars de bidons amb cobalt 60 i plutoni des de Bèlgica fins a l'Alemanya Federal. Comencen els registres de centrals i de dipòsits nuclears a la recerca de bidons de plutoni introduïts il·legalment a l'RFA. Segons es fa públic en sessions especials del Parlament de Bonn i de Wiesbaden —seu del govern de la regió on hi ha la central de TN— la dimensió de l'escàndol és imprevisible. Informacions sobre bidons il·legals i de transports de Mol a Alemanya es contradueixen diàriament.

750 bidons, el 21 de desembre, pas-

sen a ser-ne 1.089 el 23 de desembre, fins arribar a Cap d'any a 1.808. Igualment, es fa públic que en un accident nuclear, silenciats als mitjans de comunicació, en un reactor alemany, els residus que n'extragueren van ser transportats sota etiquetatge fals a Mol.

En aquest marc d'embolics, el govern federal intenta descobrir, a través d'unes enquestes als diferents *länder* —països o regions alemanyes— i a l'Institut Federal Físico-tècnic, quines empreses tenen autorització per al transport de materials radioactius. El 5 de gener es troben cinquanta bidons més, que contenen cesi 137 i cobalt 60 procedents de Mol i emmagatzemats en la factoria **Nukem** des de 1985. Un portaveu de **Nukem** afirma que no van informar-ne a la Comissió Nuclear perquè es tractava de *valors insignificants*.

Per a Bonn, solucionar el problema tornant els bidons amb plutoni a Bèlgica és inviable per les causes següents: D'una banda, el contingut dels bidons amb material radioactiu està, segons el fiscal, «insuficientment condicionat». Els bidons s'inflen per causa dels gasos i poden explotar.

De l'altra, cap transportista a Alemanya no està autoritzat a transportar

Pancarta anunciadora de la mobilització antinuclear del dia «X».

tres activitats del sector, especialment a la construcció de centrals nuclears i el desenvolupament de nous procediments amb el tractament de plutoni.

Nukem participa amb un 66,6 per cent en l'empresa **Transnuklear**, amb representacions al Canadà i Sidney —Austràlia—. **Transnuklear** es dedica al transport i l'emmagatzemament de materials radioactius, i té filials a París, Madrid, Tòquio, Argentina i Brussel·les.

Les incorreccions de TN que s'han pogut verificar fins ara i que havien estat amagades zelosament són:

— Centenars de transports entre Alemanya i el centre belga d'investigació nuclear de Mol, amb càrregues d'una radioactivitat molt superior a la declarada.

— Centenars de transports entre Bèlgica i Alemanya on els suposats residus de les centrals nuclears alemanyes eren, en realitat, de centrals en funcionament a Bèlgica.

— Emmagatzemament a Alemanya de quantitats encara desconegudes de plutoni i cobalt procedents de reactors belgues.

— Parts de plutoni procedents

plutoni. A **Transnuklear**, que era l'única empresa que en tenia l'autorització, li ha estat retirada.

L'empresa Transnuklear

Tractar sobre l'empresa **Transnuklear** només no té cap sentit, si no se sap, en primer lloc, que TN és una filial de l'empresa alemanya **Nukem** —SA.

Nukem és una de les firmes mundials més grans dedicades exclusivament a l'energia nuclear. En són accionistes la **Rheinisch-Westfälische Elektrizitätswerk** —RWE— amb el 45 per cent, **Degussa** amb el 35, **Rio Tinto**, el 10 i el mateix estat. També el **Deutsche Bank** i la **Deimler Benz** en són accionistes indirectes.

La mateixa **Nukem** no fa cap transport nuclear, sinó que deriva aquesta funció a les filials escampades per tot el món. Entre aquestes filials de **Nukem** hi ha empreses com l'**Alkem** i la **Reaktor-Brennelement Union**, dedicades, entre al-

d'Alemanya i que TN va barrejar amb altres materials i deposita a Bèlgica.

— Suborns per una quantitat de vint-i-un milions de marcs.

Tots aquests transports han tingut lloc tenint en compte que el Ministeri alemany del Medi Ambient i Tecnologia havia assegurat que el transport d'urani era sotmès a una «forta vigilància».

TN ha perdut la llicència de transport, l'empresa **Nukleare Transportleistungen Ltd.** —NTL—, filial seua, continua fent-ho.

En els darrers anys TN ha multiplicat els beneficis per quatre, part dels quals —copioses sumes— han estat destinats als suborns.

ria, pagaven aquest personal a través de la seva oficina tècnica. D'aquesta manera, es varen contractar treballs per valor de 2.600 milions de marcs. Fins ara tot era legal.

És a finals del 84, segons l'informe, que el coordinador de la **BN** va començar a rebre'n comissions. En cas que l'oficina tècnica no acceptés les seves condicions, quedava amenaçat el contracte amb la **Belgonucleaire**. L'oficina tècnica acceptà el xantatge i hagué d'inventar treballs inexistents i facturacions elevades per poder pagar les comissions. Unes altres empreses contractades acceptaren el joc si no volien perdre el bon client, inventant igualment costos addicionals amb factures

El centre d'investigació nuclear de Mol

La planta d'eliminació de residus del centre d'investigació nuclear de Mol —**SCK**— a Bèlgica és una instal·lació construïda l'any 1960. Segons una comissió interna del govern belga, les instal·lacions tècniques són totalment inadequades i antiquades per al tractament dels residus nuclears provinents d'Alemanya. La planta de Mol està únicament concebuda per al tractament de residus nuclears dèbilment contaminats —robes, líquids, filtres— a través de l'anomenat mètode de consolidació: els teixits són cremats; els metalls, premsats; els líquids, barrejats amb ciment i, finalment, fosos amb vidre per a l'emmagatzemament definitiu.

El director del centre, **Norbert Van der Voorde**, acomiadat per temps indefinit a l'igual d'altres caps de departament i enginyers, va acceptar de l'empresa **Transnuklear** materials altament radioactius. Segons un informe del Ministeri d'Economia belga, **Van der Voorde** va acceptar suborns molt alts per part de TN perquè emmagatzemés tritó provinent d'un laboratori de Hessen, ferralla nuclear amb fortes radiacions de cobalt 60 i filtres i recanvis provinents de Suïssa, i que no podien ser tractats a la central de cap manera.

Ja en el 1977 va haver-hi en el centre de Mol una avaria en el sistema de circulació primari en el reactor BR III. El fang que es va vessar no contenia només cobalt 60, sinó també 211 gr del perillós plutoni 239. Durant els dies que va durar la reparació, es van acumular també residus nuclears provinents d'Alemanya. **Van der Voorde** ordenà, simplement, barrejar el contingut dels bidons de plutoni amb els procedents d'Alemanya i tornar-los al país d'origen.

Al costat de l'empresa estatal **SCK, Transnuklear** treballa a Mol també amb l'empresa belga **Smet-Jet**. Presumptament **Smet-Jet**, empresa dedicada a la neteja industrial, ajudà a l'envàs de bidons nuclears, i va ser usada per TN especialment per a tapar factures. L'informe presentat per la nova directiva de TN al ministre alemany d'energia revela que TN ha pagat els darrers set anys 25 milions de marcs a **Smet-Jet**, quan, en realitat, l'empresa belga havia oferit serveis per un màxim de deu milions. La resta dels diners van ser destinats al suborn d'empleats de centres nuclears.

El centre nuclear de Mol, amb la imperiosa necessitat d'inversions, ja ha ti-

Camió de la TN que transporta elements radioactius a Lübeck per a un posterior trasllat a Suècia.

La màfia atòmica

Encara que la indústria nuclear s'esforça a limitar l'escàndol del transport nuclear, en la mateixa construcció de les centrals nuclears ha eixit a la llum pública un nou escàndol.

El darrer mes de desembre, una de les empreses que participen en la construcció del reactor de fusió ràpida de Kalkar —Alemanya— denunciava el suborn d'empresaris i perits, a través d'un dels enginyers responsables de firmar contractes a l'empresa belga **Belgonucleaire** —**BN**—, firma amb un volum de treball de cinc-cents milions de marcs.

El cap d'enginyers era l'encarregat de contractar personal qualificat alemany, enginyers i muntadors especialitzats. Subcontractes a empreses, la majoria d'electromecànica i enginye-

falses. La majoria de les comissions, sobre cinc milions de marcs, es van abonar a través d'una empresa inexistent amb seu a Ginebra.

Tot això forma part de les inversions que fins ara el govern de Bonn ha realitzat en el desenvolupament de l'energia nuclear: 18.200 milions de marcs entre 1955 i 1984. Una altra part d'aquestes inversions correspon a les *compres polítiques*. Per exemple, el poble de Wyhl rebé 600.000 marcs per a la construcció d'un polisportiu, a canvi d'autoritzar la construcció d'un altre reactor nuclear. La comunitat de Grohnde va rebre de la **Preussische Elektrizitäts AG**, quan entrà en funcionament una central nuclear, un xec de 100.000 marcs. Petites empreses de productes mèdics, que estaven contra la central, reberen 15 milions de marcs per retirar les queixes.

rat endavant un altre projecte escandalós: la firma per part del director del complex d'un contracte de col·laboració amb el govern de Pakistan.

Pakistan, país que es nega a firmar el tractat sobre la no-prolifерació d'armes nuclears, enviarà trenta-sis enginyers al centre de Mol. Mol ha ofert a aquest país la modernització del centre de control en el reactor nuclear de Kanupp. Encara que el contracte entre Mol i Islamabad es redueix a la investigació civil, ja hi ha un programa de desenvolupament nuclear per a fins militars. I es sospita que Pakistan participa en la construcció d'una arma nuclear.

El centre nuclear Hanau

A pocs quilòmetres de Frankfurt, al *land* de Hessen, hi ha Hanau. Aquesta petita ciutat va passar en dues dècades a ser el centre d'indústries nuclears més gran d'Alemanya. Al voltant de la fabricació d'elements de fusió, s'han desenvolupat a Hanau empreses en tots els sectors vitals per a la indústria nuclear, l'anomenat *moviment circulatori de materials de fusió*, o sigui, des de l'extracció de l'urani, el transport, el processament i l'emmagatzemament final. Les connexions internacionals estan representades fonamentalment per **Nukem, Alkem, Transnuclear i Reaktor-Brennelement Union**. Les activitats es concentren especialment en països com Argentina, Brasil, Iran, Turquia i Sud-àfrica.

Nukem explota, conjuntament amb empreses dels EUA, Gran Bretanya i Suècia, les mines d'urani Rössing a Namíbia. L'urani de Rössing és transformat i enriquit en diversos països, i és transformat en pastilles de fusió a Hanau. D'aquesta ciutat, i a causa de la perillositat de la mercaderia, seran transportats els materials per empreses especialitzades —**TN, Nuklear Transport GB**— en camions, ferrocarrils i vaixells cap a les centrals nuclears.

El transport nuclear

Si pensem en l'enfonsament del vaixell nuclear Mont Louis al 1984 en el Canal de la Mànega, amb 225 tones de material radioactiu a bord, ens adonarem que llavors els mitjans de comunicació van dir allò que la indústria nuclear havia callat. A part d'accidents com aquest, el ciutadà rep poca informació sobre els transports nuclears, tant per carretera, ferrocarril o vaixell.

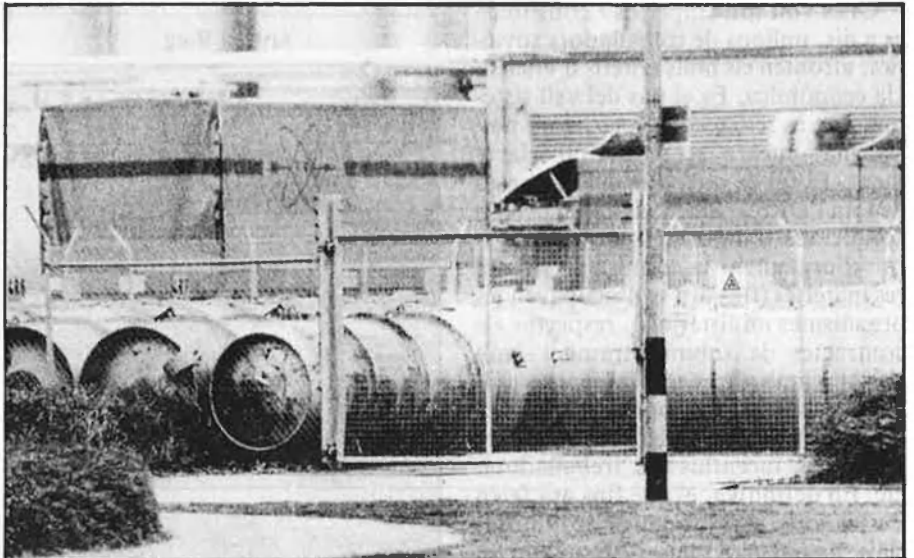
Entre la planta de retractament de l'Hague situada a Normandia fins a la central nuclear de Philippsburg, prop de la ciutat alemanya de Karlsruhe, hi ha aproximadament 1.300 quilòmetres.

Camions amb materials nuclears fan diàriament aquesta ruta, sense cap tipus de senyalització que indiqui perill o transport de matèries radioactives. Un automòbil de la policia alemanya els acompanya «fins a la frontera». A França els xofers han de trucar cada dues hores a la policia. La versió oficial sobre el secret: perill d'accions terroristes.

Aquests camions poden anar a tot arreu, autopista, carretera, port, estació. El ciutadà no se n'assabenta de res, ja que a l'Alemanya Federal no hi ha cap llei que l'informi sobre el con-

Gorleben, Alemanya, «Tag X»

Molt abans que l'escàndol es fes públic, ja han tingut lloc arreu del món campanyes contra el transport de residus nuclears, contra les mines i el transport d'urani a Austràlia i Canadà, o accions de Greenpeace en l'estret de Gibraltar contra el vaixell de residus nuclears *Mediterranean Shearwater*. A Alemanya les accions per a donar a conèixer els perills i dificultar i aturar el transport de residus nuclears van començar a principis del 84, quan

Magatzem de Transnuclear.

tingut radioactiu o el perill que això suposa.

El trànsit no és solament nacional. Camions procedents de Suïssa cap a Anglaterra, o d'Itàlia cap a Holanda són normals en les carreteres. Pel mar, el trànsit és encara més intens. Cada tres dies circula per aigües continentals alemanyes un vaixell amb càrrega nuclear. El principal nus d'aquest tràfic marítim és el canal del mar del Nord. Entre els ports de Cuxhaven i Kiel, situats a l'entrada i a l'eixida, naveguen diàriament vaixells carregats d'hexafluor d'urani procedents dels EUA, Canadà i França cap al port de Riga, per a l'enriquiment de l'urani a Sibèria.

Un parell de setmanes més tard es repetirà el transport en direcció contrària. Transports entre Suècia i la Unió Soviètica també travessaran el canal ja que no hi ha cap carretera que uneixi els dos països. Bremerhaven i Hamburg són, per a la indústria nuclear, la porta a la resta del món. D'ací arriben i ixen transports nuclears amb camió o tren de mercaderies. Només Bremerhaven ha tingut entre gener i abril del 82 un moviment d'11.000 tones de materials radioactius.

entrà en funcionament la planta d'emmagatzemament provisional de Wendland. En aquesta regió la resistència per part de la població ja va començar a finals dels 70, quan va ser autoritzada la construcció de la planta. En aquesta ocasió es va bloquejar l'entrada del magatzem nuclear durant dotze hores.

Uns mesos més tard, els dies 8 i 9 d'octubre, l'anomenat dia X, es van produir en tot el país una sèrie d'accions contra el transport de residus nuclears.

Aquesta vegada participaren en les accions milers de persones en moltes ciutats.

El darrer 3 d'octubre va tenir lloc a Lübeck una jornada d'accions contra el transport dels elements radioactius que s'embarquen al port de Lübeck cap a Suècia. Diferents punts d'informació, amb teatre i diapositives en diversos llocs de la ciutat, intentaren sensibilitzar la població. En aquest context es va aconseguir que molts ciutadans tinguessin coneixement de distintes formes de desobediència civil, i cada vegada són més les persones a Alemanya que es pregunten: ¿qui paga en definitiva tota la màfia nuclear? □